

פרפראות פאר

קוף יין שרף וטבעת הביאו את צרכי הפסח

שלשת סיפורי המגיד מקאז'ניץ לשבת מברכים ניסן, עמוד ט"ו

מפתח נושאים פרשת ויקרא החודש תשע"ח

עמוד י

טעם להנחת מלח על השולחן

במה חטאה אשת לוט במלח

עמוד יא

הלימוד שיש ללמוד מהמלח

לר"ח ניסן יום הקמת המשכן

"ביום" החודש הראשון מכוון ליום הקמת המשכן ביום שנולד יצחק

עמוד יב

כשם ששמחת המשכן מכוון ליום שנולד יצחק כך שמחת ביה"ק מכוון ליום הגמל את יצחק

עמוד יג

ביאור במ"ש דוד לי נאה לברך ע"ד אומרם ז"ל אורח מברך

ביאור נפלא מאוד בספר עולת אהרון על אומרם ז"ל אורח מברך

עמוד יד

ראשון לציון הנה הנם ולירושלם מבשר אתן

עמוד טו

ביאור בדרך הלצה ישראל מונין כמנין הלבנה

קוף יי"ש וטבעת הביאו את צרכי הפסח,

עמוד טז

שלשת סיפורי המגיד מקאז'ניץ לשבת מברכים ניסן

עמוד ב

ארבע התחלות מצינו לתורתנו הקדושה וביאורם

למה התחיל ראבי"ע ממצוות התורה ולא מבראשית ביאור נאה

עמוד ג

ביאור בהתחלה שמתחיל תינוק היודע לדבר תורה צוה וגו'

עמוד ד

קושיית המהרש"א איך מועיל תפילה שאחר יחזור בתשובה

יסוד מוסד בהמהרש"א איך משפיע על חברו הרי הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים

עמוד ה

התחלת התינוק בלימוד התורה הוא בויקרא

יש לומר שהתינוק מתחיל בחומש ויקרא כדי שיתחיל באות ו'

עמוד ו

התחלת התינוק בלימוד התורה הוא בויקרא

יש לומר שהתינוק מתחיל בחומש ויקרא כדי שיתחיל באות ו'

עמוד ז

יש לומר למה נקרא האות ו' אות האמת ע"ד ותשלך אמת ארצה

עמוד ח

קורבנות העשיר קרבן דלות וקרבן דלי דלות, ותירוצים לקושיית הט"ז

עמוד ט

המלח, חובתו תכונותיו פעולתו טבעו ולימודו

ארבע התחלות מצינו לתורתנו הקדושה וביאורם

התחלה א' בראשית ברא

תחילת התורה (בראשית פרק א פסוק א) "בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ"

התחלה ראשונה, מתחיל בבראשית, **כדאיתא במדרש** (תנחומא בראשית אות י"א) מה טעם **פתח בבראשית** משום (תהלים קי"א) **כח מעשיו הגיד לעמו**,

התחלה ב' התחלת מצוות התורה

כדאיתא במדרש (תנחומא בראשית אות י"א) (מובא ברש"י בראשית פרק א' פסוק א') אמר רבי יצחק, לא היה צריך **להתחיל** את התורה, אלא **מהחודש הזה לכם** שהיא **מצוה ראשונה** שנצטוו בה ישראל,

התחלה ג', תינוק היודע לדבר

איתא בגמרא (סוכה מ"ב ע"א) תנו רבנן, **קטן היודע לדבר אביו לומדו תורה** וקריאת שמע, **תורה מאי היא**, אמר רב המנונא (דברים ל"ג ד') **תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב**,

התחלה ד', מתחילין לתינוקות בויקרא

איתא במדרש, (רבה ויקרא פרשה ז' פסקה ג'), אמר רבי אסי, **מפני מה מתחילין לתינוקות בת"כ**, ואין מתחילין בבראשית, אלא, שהתינוקות טהורין, והקרבת טהורין, **יבואו טהורין ויתעסקו בטהורים**,

* * * * *

למה התחיל ראב"ע ממצוות התורה ולא מבראשית ביאור נאה

איתא בגמרא (שבת קמ"ז ע"ב), אמר רבי חלבון, חמרא דפרוגייתא (יין ממדינת פרוגייתא) ומיא דדיומסת, קיפחו עשרת השבטים מישראל, **רבי אלעזר בן ערך** איקלע להתם, אימשיך בתרייהו, (אחר היין דפרוגייתא והמים של דיומסת) איעקר תלמודיה,

כי הדר אתא, קם למיקרי בספרא, בעא למיקרא **"החדש הזה לכם"**, אמר **"החרש**

היה לכם", בעו רבנן רחמי עליה והדר תלמודיה, ע"כ,

יש לשאול, למה כשקם רבי אלעזר בן ערך למקרא בסיפרא, קרא **"החודש הזה לכם"**, ולא ביקש לקרוא בתחילת התורה, **"בראשית ברא אלקים"**, שהוא תחילת התורה,

יש לבאר, איתא במדרש, (ילקוט שמעוני שמות י"ב רמז קפ"ז), אמר ר' יצחק, לא היה צריך להתחיל התורה אלא **מ"החודש הזה לכם"**, שהיא **מצוה ראשונה** שנצטוו בה ישראל, ולמה התחיל **מ"בראשית ברא אלקים"**, משום כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים, ע"כ,

רבי נהוראי הוא רבי אלעזר בן ערך

איתא בגמרא, (שבת קמ"ז ע"ב), רבי נהוראי אומר, הוי גולה למקום תורה, ואל תאמר שהיא תבא אחריו שחבריו יקיימוה בידך, ואל בינתך אל תשען, תנא, לא **רבי נהוראי** שמו אלא **רבי אלעזר בן ערך** שמו, ולמה נקרא שמו רבי **נהוראי** שמנהיר עיני חכמים **בהלכה**, ע"כ,

מבואר א"כ שרבי אלעזר בן ערך, נקרא רבי **נהוראי**, על שם שהיה מנהיר עיני חכמים **"בהלכה"**,

לפי"ז צריך לומר, שחלק התורה של רבי אלעזר בן ערך, הוא חלק **ההלכה**, והחודש **הזה לכם**, היא **הלכה ראשונה** שנצטוו בה ישראל, ושם מתחיל **חלק ההלכה** שבתורה, ועד כאן הוא משום כח מעשיו הגיד לעמו,

לפי"ז מבואר כפתור ופרח, דלפיכך ביקש להתחיל מ"החודש הזה לכם", משום שהוא חלק **ההלכה**, והוא חלקו בתורה, כמבואר, ולא מ"בראשית ברא אלקים", שאין זה חלק ההלכה, ולא זהו חלקו בתורה.

איתא בספרים הק' כי על זאת אנו מבקשים **"ותן חלקנו בתורתך"**, משום שלכל אחד ואחד מששים רבוא נשמות ישראל יש לו שורש נשמתו המיוחד לו בתורה, אם בהלכה אם באגדה אם בדרוש אם בחידוש אם בבקיאות ואם בעיון, **וכך פירשו** "אשרי מי שבא לכאן **ותלמודו בידו"**, כלומר תלמודו דייקא השייך לשורש נשמתו, ואשרי מי שזכה לגלות ולעסוק בתורה לפי שורש נשמתו,

* * * * *

ביאור בהתחלה שמתחיל תינוק היודע לדבר תורה צוה וגו'

איתא בגמרא (סוכה מ"ב ע"א) קטן היודע לדבר אביו לומדו תורה, **תורה מאי היא**, אמר רב המנונא (דברים ל"ג ד') **תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב**,

איתא בגמרא (ברכות נ"ז ע"א), **כתיב**, (דברים ל"ג ד') "תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב", אל תקרי **מורשה**, אלא **מאורשה**, (פסחים מ"ט ע"ב) אלא **מאורסה**, ע"כ,

איתא בגמרא (נדרים פ"א ע"א), מפני מה אין מצויין ת"ח לצאת ת"ח מבניהן, אמר רב יוסף שלא יאמרו, **תורה ירושה היא להם**,

עיי"ש בפירושי התוס' הר"ן הראש ובפירוש הנקרא רש"י, שכאשר יאמרו כי ירושה היא, בני ת"ח לא ילמדו שיסמכו שיבוא להם בירושה, או אחרים שאינם בני ת"ח יתיאשו מללמוד מכיוון ורק בירושה הוא בא,

איתא במדרש (רבה שמות פרשה ל"ג פסקה ז') אל תהי קורא **מורשה** אלא **מאורסה** מלמד שהתורה **ארוסה** לישראל שנאמר (הושע ב') **וארשתיך לי לעולם, ע"כ**,

ומבואר שם במפרשים, דהא דאמר אל תהי קורא **מורשה** אלא **מאורסה**, הוא ע"ד שאמרו במשנה (אבות פרק ב' משנה י"ב) התקן עצמך ללמוד תורה, **שאינה ירושה לך**, ולפיכך אל תהי קורא **מורשה**,

איך מלמדים התינוק שהתורה ירושה ואינה ירושה

יש להקשות, כיון שנתבאר, דאין התורה נקנית בירושה, ואדרבה, אם ידעו ירושה היא להם - לא ילמדו תורה מאחר שהם סומכים שירושה היא להם, כמבואר לעיל, אי"כ למה מלמדים התינוק שרק מתחיל לדבר, את היפך המטרה,

ועוד קשה, לפי מה שדרשו חז"ל (ברכות נ"ז ע"א), בהא דכתיב **תורה צוה לנו משה מורשה**, דאל תהי קורא **מורשה** אלא **מאורסה**, משום דהתורה **אינה ירושה לך**, אי"כ למה היה צריך גם **לכתיב**, **מורשה**, וגם **לקרי**, **מאורסה**, היל"ל **תורה צוה לנו משה מאורסה**,

ביאור ענין תורה הבא בירושה ותורה שאינה בירושה

כתב הבעל הטורים (דברים פרק לג פסוק ד), משום דכתיב ביעקב (בראשית כה כז) יעקב איש תם **יושב אהלים**. מה טובו אהליך יעקב (במדבר כד ה). אימתני התורה מתקיימת כשמתאספין קהלת יעקב (קה"ר יב יא):

מבואר הדבר, שאין התורה מתקיימת ע"י ירושה אלא ע"י העסק בתורה, אי"כ איך אומרים לתינוק שהיא ירושה ואינו כך, ולמה צריך קרי מאורסה **וכתיב** מורשה,

ביאור הדבר דיש חלק בתורה שאינו בא בירושה

יש לבאר, דלימוד ועסק התורה וידיעת התורה אין **הדבר בא בירושה**, ומבלי לעמול ולהתייגע בתורה לא ניתן להגיע לתורה,

ויש חלק בתורה שבא רק בירושה

אך הרצון והחשק ללימוד התורה דבר זה צריך האב ללמד לבנו **ולבקש עליו** מהבורא ית' וזה החלק בתורה שבא רק בירושה,

כדאיתא במדרש (רבה במדבר פרשה י"ט פסקה ב', תנחומא חוקת פרק ד') **כתיב** (תהלים י"ב) **אמרות ה' אמרות טהורות**, תינוקות שהיו בימי דוד עד **שלא טעמו טעם חטא**, היו יודעין לדרוש את התורה מ"ט פנים טמא ומ"ט פנים טהור, **והיה דוד מתפלל עליהם** ואומר (תהלים י"ב), **אתה ה' תשמרם, נטר אורייתהון בלבהון, תנצרים מן הדור זו לעולם**,

מבואר, דלבוא לרצון וחשק ללימוד התורה, דבר זה בא ע"י הורשת האב לבנו וצריך **חינוך תמידי ושמירה מעולה**, כמו שביקש דוד, **תנצרים מן הדור זו לעולם**,

בכך מובן כמין חומר

למה יש גם קרי שהוא **מאורסה** וגם כתיב שהוא **מורשה**, משום שחלק הרצון והשמירה בא **בירושה** מאב לבנו,

וחלק ידיעת התורה, בא רק ע"י יגיעה ע"ז נאמר הקרי אל תקרי **מורשה**.

* * * * *

קושיית המהרש"א איך מועיל תפילה שאחר יחזור בתשובה

איתא בגמרא (ברכות י ע"א), הנהו בריוני דהו בשבבותיה דרבי מאיר והו קא מצערו ליה טובא, הוה קא בעי רבי מאיר רחמי עלויהו כי היכי דלימותו,

אמרה ליה ברוריא דביתהו, מאי דעתך, משום דכתיב (תהלים ק"ד ל"ה) יתמו חטאים, מי כתיב חוטאים, חטאים כתיב, כיון דיתמו חטאים ורשעים עוד אינם,

אלא, בעי רחמי עלויהו דלהדרו בתשובה, ורשעים עוד אינם. בעא רחמי עלויהו והדרו בתשובה. ע"כ,

קושיית המהרש"א מה יועיל בקשתו לבקש על חבירו הרי הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים

כתב מהרש"א (ברכות דף י עמוד א ד"ה חטאים כתיב), **ויש לעיין בזה**, דודאי באדם המבקש רחמים על עצמו להחזירו בתשובה ניחא דאע"ג דהכל בידי שמים חוץ מיראת שמים הרי אמרו (מכות י) **בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו**, והרוצה לטהר מסייעין לו (יומא ט), וזה המבקש רחמים על עצמו להחזירו בתשובה ה"ז בכלל הרוצה לטהר,

אבל לבקש רחמים על חברו להחזירו בתשובה קשה, מה יועיל בקשתו, הא אמרי' (לקמן לג) הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים,

ושאנו מתפללים והחזירנו בתשובה שלימה, ל"ק כל כך, כיון שהוא כולל את עצמו, **ויש לישב וק"ל**, עכ"ל המהרש"א, (קושיא הנ"ל בברכות, וביאורו במכות)

יסוד מוסד בהמהרש"א איך משפיע על חבירו הרי חוץ מיראת שמים

איתא בגמרא (מכות דף י עמוד ב), מן התורה ומן הנביאים ומן הכתובים - **בדרך שאדם רוצה לילך בה מוליכין אותו**.

מן התורה, דכתיב (במדבר כ"ב י"ב) לא תלך עמהם, וכתיב (במדבר כ"ב כ') קום לך אתם,

מן הנביאים, דכתיב (ישעיה מ"ח י"ז) אני ה' אלהיך מלמדך להועיל מדריךך בדרך זו תלך,

מן הכתובים, דכתיב (משלי ג' ל"ד) אם ללצים הוא יליץ ולענוים יתן חן, ע"כ,

כתב המהרש"א (מכות דף י עמוד ב ד"ה בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו), וז"ל, עיין בזה במפרשים, ואענה גם אני חלקי,

דלא קאמר שמוליך אותו הקדוש ברוך הוא אלא **מוליכין אותו**,

והוא ע"פ מה שכתבנו בכמה מקומות שכל מחשבה ודיבור ומעשה האדם הנה הוא בורא לו מלאך לפי ענינו אם לטוב אם לרע,

וע"כ אמר, בדרך שאדם רוצה לילך שהרשות בידי האדם ממנו ית' ב"ה, שהכל בידי שמים חוץ מיראת שמים,

אבל כפי רצונו ודעתו של אדם, מוליכין אותו **אותן המלאכים** הנבראים מאותו רצון ומחשבה אשר בו,

ומייתי ראיה מן התורה דכתיב לא תלך עמהם שא"ל הקדוש ברוך הוא כן, וכתיב קום לך אתם, וגוי **שרצונו ודעתו הרעה לילך אתם** הביא ששלח לו הקדוש ברוך הוא מלאך כרצונו ומחשבתו שא"ל **קום לך אתם**,

ואמר, דכתיב אנכי ה' אלהיך מלמדך להועיל וגוי כי כל מצותיו ית' ב"ה אינו מלמדך רק להועיל ולטוב לך **אבל מדריךך הוא מלאך שאתה מדריךך בדרך זו תלך כפי דעתך ורצונך**,

ואמר דכתיב אם ללצים הוא יליץ וגוי ר"ל אם ללצים הוא מוסיף לו לץ דהיינו מלאך כפי ליצנותך ואם לענוים הוא יתן חן לעצמו מלאך של חן נגדו ית' ב"ה, עכ"ל המהרש"א

לפי"ז יש לבאר, שהקשה איך יבקש רחמים על חברו להחזירו בתשובה, כי מה יועיל בקשתו, הא אמרי' (לקמן לג) הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים,

אבל מהמחשבה והרצון שיש לאדם על חבירו **מזה נברא מלאך**, והמלאך הוא זה שמביא את חבירו לתשובה,

* * * * *

רמז שהקטנים יתחילו כאן, ולימוד זה הוא בראש, כאל"ף ראש לאותיות. עכ"ל הכלי יקר.

* * * * *

יש לומר שהתינוק מתחיל בחומש ויקרא כדי שיתחיל באות ו'

נראה לי לומר, דבתחילה כשבאים אל התינוק ללמדו ספר, ולהגות באמרי שפר, בראש הדברים יש להשריש בו וללמדו את מדת האמת, ע"כ,

זוהר הק' פרשת ויקרא

איתא בזוהר הקדוש (ויקרא דף ב' ע"א) אות ו' היא אות האמת, (ראה להלן הסברים למה אות ו' היא אות האמת), ע"כ,

כתיב, (תהילים קי"ט ק"ס) "ראש דברך אמת, ולעולם כל משפט צדקך", לפיכך ראוי ללמד את התינוק, בראש ובראשונה, את האות ו', שהיא האות הראשונה בחומש ויקרא, והיא אות האמת, ושאותה ילמד ראשונה בתורתנו הקדושה,

ראיה לדבר במה שאמר קהלת יעקב

ועוד יש להביא ראיה, מהא דאיתא בגמרא, (סוכה מ"ב ע"א) קטן היודע לדבר אביו לומדו תורה, תורה מאי היא, אמר רב המנונא, תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב,

יש לומר, דאמר קהלת יעקב דייקא, ע"ד הכתוב (מיכה ז' כ') תתן אמת ליעקב, דיעקב הוא מדת האמת, וכתיב ביעקב (עמוס ז' ב'), יעקב, כי קטן הוא,

מבואר, דמדת האמת שהיא מדת יעקב, יש ללמדו לקטן המכונה בשם יעקב, כדכתיב יעקב כי קטן הוא, ויש ללמדו זאת בעצם ובראשונה, כדאיתא, קטן היודע לדבר, אביו לומדו תורה, תורה מאי היא, אמר רב המנונא, תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב, ולכן יש עליך, בראש דברך ללמדו תחילה, את האות ו' שהיא אות האמת כדאיתא בזוה"ק,

* * * * *

התחלת התינוק בלימוד התורה הוא בויקרא

איתא במדרש, (תנחומא צו פרק י"ד), אמר רבי אסיא, למה הם מתחילים התינוקות של בית רבן ללמוד בספר ויקרא, אלא, מפני שכל הקרבנות כתובים בו, ומפני שהם טהורים עד עכשיו, ואינם יודעים מהו טעם חטא ועון,

לפיכך אמר הקדוש ברוך הוא, שיהו מתחילין תחלה בסדר הקרבנות, יבואו טהורים ויתעסקו במעשה טהורים,

לפיכך אני מעלה עליהם כאלו הם עומדים ומקריבים לפני הקרבנות, והודיעך, שאף על פי שחרב בית המקדש, ואין קרבן נוהג, אילולי התנוקות שקורין בסדר הקרבנות לא היה העולם עומד. ע"כ,

ואיתא במדרש, (ילקוט שמעוני במדבר - פרק כ"ח - המשך רמז תשע"ו), כתיב (במדבר כ"ח ג'), ואמרת להם זה האשה אשר תקריבו לידוד כבשים בני שנה תמימם, שנים ליום עלה תמיד,

אמר רבי דוסא, מפני מה מתחילין לתינוקות בתורת כהנים יתחילו להם מבראשית, אלא אמר הקב"ה, מה הקרבנות טהורים אף התינוקות טהורים, יבואו טהורים ויתעסקו בטהורים.

בן עזאי אומר, כבשים, (מלשון כיבוס) בני שנה, שמכבסין עונותיהן של ישראל, ועושין אותן כתינוק בן יומו. ע"כ,

א' דויקרא זעירא רמז לתינוק בן שנה כלי יקר

בן עזאי אומר, כבשים, (מלשון כיבוס) בני שנה, שמכבסין עונותיהן של ישראל, ועושין אותן כתינוק בן יומו. ע"כ,

כתב הכלי יקר (ויקרא פרק א' פסוק א'), ובילקוט מסיק, למה מתחילין התינוקות ללמוד מן פרי קרבנות, מה הקרבנות טהורים אף התינוקות כן,

וזה מבואר על דרך שמסיק בילקוט (במדבר - פרק כ"ח - המשך רמז תשע"ו), כבשים, בני שנה, שמכבסים עונות האדם ועושין אותו כתינוק בן שנה, בעבור זה האל"ף קטנה,

פירוש נאה במהרש"א מהו כי דבר ה' בזה

כתב מהרש"א (סנהדרין צ"ט ע"א), "כי דבר ה' בזה" זה הלומד כו'. דלומד אפשר בשמיעה. אבל מלמדה לאחרים א"א אלא בדבור דבר ה', וזה שאינה מלמדה ה"ז מבזה דבר ה' וק"ל:

* * * * *

ביאור השפת אמת למה נקרא האות ו'אות האמת

כתב השפת אמת (בראשית - פרשת ויצא - שנת תרנ"ח א"י) **כתיב** (מיכה ז' כ"י) "תתן אמת ליעקב",

א'מ'ת, כולל מראשית עד אחרית אותיות א'מ'ת. (א'י אות ראשונה, מ'י אות אמצעית, ת'י אות אחרונה)

ואיתא, כי אות ו' נקרא אות אמת, והוא מדת יעקב, בריח התיכון, והקב"ה איחד האמת, שבחר באבות ובנ"י, כל המתנות שנתן להם אינו במקרה רק הם מתחלת העולם ועד סופו.

ואות ו' מהפך התיבה מעתיד לעבר ומעבר לעתיד, "יהי" לשון עתיד, "ויהי" לשון עבר. "יהיה" לשון עבר, "ויהיה" לשון עתיד.

לרמוז כי אות ו' שהיא כח התורה, מחבר היה הוה ויהיה. ולכן כשיתקיימו ההבטחות, אז יתברר למפרע כי הכל הי' לטובה.

ולכן נקרא הקב"ה בעל הנחמות, כי הנחמות של בני אדם א"י לתקן כל הצער העבר. אבל הנחמה שיהי' מהקב"ה יהי' מהופך כל הצער לטובה.

והגם כי אין אנו מבינים, איך יהי' מתהפך מה שעבר, לפי שאנחנו בתוך הטבע והזמן. אבל לעתיד, נראה ונבין זה ההיפוך לטובה. ולכן אמר יעקב אע"ה "ויהיה (לשון עבר) ה' לי לאלקים" פרש"י שיחול שמו עלי מתחלה ועד סוף. כי זה הי' בחי' יעקב אמת. והאמין כי יחול אלקותו עליו, ויהי' למפרע הכל מתוקן,

וזה מפתח של גאולה, מה שזוכין לעורר הארה מעין עוה"ב, כי מאחר שכל ההנהגה יתברר אח"כ. ממילא יכולין למצוא בחי' אמת בכל מקום ובכל זמן. **עכ"ל השפת אמת**,

למה אות ו' נקרא אות האמת

איתא בזהר, (ויקרא חלק ג' דף ב' ע"א), בפתח דברי הזוהר לחומש ויקרא, (ויקרא א' א' א') **ויקרא אל משה, כתב הזוהר, כתיב**, (ישעיה ז' י"א) שאל לך **אות**, אות ממש, דכלהו הוו נטלין ברזא דאתוון, (שכולם היו מתנהגים בסוד צירופי האותיות), וכן ברחב מה כתיב (יהושע ב' י"ב) ונתתם לי **אות אמת**, דא אות ו', דדא אקרי אות אמת, ואי תימא שאר אתוון לאו אינון אמת, אין, אלא אות דא אות אמת אקרי, ע"כ,

מבואר, דאות וא"ו, היא הנקראת אות האמת.

* * * * *

ביאור המגיד ממזריטש, האות ו' הואאות האמת משום שעושה לאחרים

כתב בספר תורת המגיד מרבינו המגיד ממזריטש זי"ע, (פרשת תרומה), איתא בזהר"ק, (ויקרא דף ב' ע"א), על הפסוק (ביהושע ב' י"ב) ונתתם לי אות אמת, ועל הפסוק (ישעיה ז' י"א), שאל לך אות מעם ידוד אלהיך, זה הוא האות וא"ו,

ושאלו לו להמגיד, למה אות וא"ו הוא אות אמת, והשיב, לפי שאות ו' בראש התיבה, הוא אות המשמש כהוספה לאחרים, ולא לעצמו, וכל מה שעושים לאחרים ולא לעצמו, זהו האמת,

ושאלו לו הכתיב (שמות כ"ו ל"א), וויהם זהב, ואין ו' דוויהם מוסיף לאחרים, והשיב הרב המגיד זי"ע, דרש"י פירש ואונקלוס קבועין בהם עקומין למעלה להושיב עליהן כלונס, שהרי כמין ווים הם עשויים, היינו שווין הם ג"כ לא בשביל עצמן, אך לשמש לאחרים.

יש ללמד לתינוק שעיקר הלימוד ללמד לאחרים

גם יש לומר, ע"ד ביאורו של המגיד כי האות ו' מלמד שיש לעשות לאחרים, א"כ יש ללמד התינוק שלימוד התורה הוא בעיקר ללמד לאחרים **כדאיתא בגמרא**, (סנהדרין צ"ט ע"א) היה רבי מאיר אומר, הלומד תורה ואינו מלמדה - זה הוא דבר ה' בזה.

ביאור הכתוב נחמו נחמו עמי ע"ד השפת אמת

אפשר לומר דלפיכך אמר הכתוב, "נחמו נחמו עמי" שתי פעמים, האחד לנחמת בני אדם, שבנחמה זו אינו יכול לתקן כל הצער העבר, והנחמה השנית היא לנחמת בעל הנחמות, שאז יתהפך עלינו לטובה גם מה שעבר, הגם שאין אנו מבינים. וזהו נחמו נחמו עמי.

* * * * *

יש לומר למה נקרא האות ו' אות האמת ע"ד ותשלך אמת ארצה

איתא במדרש (רבה בראשית פרשה ח' פסקה ה') א"ר סימון, בשעה שבא הקב"ה לבראות את אדם הראשון, נעשו מלאכי השרת כיתים כיתים וחבורות חבורות וכו',

מהם אומרים אל יברא, ומהם אומרים יברא, הה"ד (תהלים פ"ה) "חסד ואמת נפגשו, צדק ושלוש נשקו",

חסד אומר יברא, שהוא גומל חסדים,

ואמת אומר אל יברא, שכולו שקרים,

צדק אומר יברא, שהוא עושה צדקות,

שלוש אומר אל יברא, דכוליה קטטה,

מה עשה הקב"ה נטל אמת והשליכו לארץ, הה"ד (דניאל ח') "ותשלך אמת ארצה", אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה, רבון העולמים, מה אתה מבזה תכסיס אלטיכסייה שלך, (זהו חותמו של הקב"ה, שהוא אמת) תעלה אמת מן הארץ, הדא הוא דכתיב (תהלים פ"ה) אמת מארץ תצמח, ע"כ,

איתא במשנה (אבות פרק א'), על שלשה דברים העולם עומד, על הדין ועל האמת ועל השלוש,

שנאמר (זכריה ח') "אמת ומשפט שלום שפטו בשעריכם",

מבואר, דשלושה דברים שעליהם עומד העולם הם דברים הצריכים אל האמת,

הדין, אמז"ל כל דיין הדין דין אמת וכו',

האמת, עצמה,

והשלוש, כי אם תשפטו צדק יהיה שלום בין בעלי הדינים (רד"ק זכריה ח' ט"ז), **וכתיב** (זכריה ח' י"ט) "והאמת השלוש אהבו",

מבואר, דשלשה דברים שעליהם עומד העולם, שהם, **אמת דין ושלוש,** והם צריכים אל האמת כמו שביארנו, א"כ הם צריכים חיבור אל הארץ ששם נמצאת האמת,

וכל יסוד צריך חיבור בעומק הארץ, ובודאי היסודות שעליהם העולם עומד, הם צריכים חיבור חזק ביותר אל הארץ, ושם נמצא האמת, והאות ו' הוא היתד, כיון שצורתו יתד, הוא המחברם לארץ,

מבואר א"כ שהאות ו' הוא אות האמת משום שהוא זה שמחבר את יסודות העולם לאמת שבארץ.

* * * * *

קורבנות העשיר קרבן דלות וקרבן דלי דלות, ותירוצים לקושיית הט"זקרבנות עשיר מן הבקר או מן הצאן

כתיב (ויקרא א' ג'), "אם עלה קרבנו מן הבקר" (א' ט') והקטיר הכהן את הכל המזבחה עלה אשה ריח ניחוח לה',

כתיב (ויקרא א' י'), "ואם מן הצאן קרבנו" (א' י"ג) והקריב הכהן את הכל והקטיר המזבחה עלה הוא אשה ריח ניחוח לה',

קרבן דלות עולת העוף

כתיב (ויקרא א' י"ד), "ואם מן העוף עלה קרבנו" (א' י"ז) והקטיר אתו הכהן המזבחה על העצים אשר על האש עלה הוא אשה ריח ניחוח לה',

קרבן דלי דלות מנחה

כתיב (ויקרא ב' א'), "ונפש כי תקריב קרבן מנחה לה' (ב' ב') והקטיר הכהן את אזכרתה המזבחה אשה ריח ניחוח לה',

כתב רש"י (ויקרא ב' א'), **ונפש כי תקריב** - לא נאמר נפש בכל קרבנות נדבה, אלא במנחה, מי דרכו להתנדב מנחה, עני, אמר הקדוש ברוך הוא מעלה אני עליו כאלו הקריב נפשו,

כך יש לומר אצל עולת העוף שנאמר והקטיר "אותו", לרמז על המקריב, שמקריב "אותו" כלומר, את רצונו ונפשו לפני ה',

רק בקרבן עשיר לא נאמר והקטיר אותו ולא נאמר ונפש כי תקריב, משום שהעשיר די לו במה שהביא בקר או צאן, ואינו צריך יותר להקריב נפשו,

ולפיכך, אחד המרבה בקרבן, ואחד הממעט בקרבן, אך הקריב את נפשו לשמים, אחד הם המרבה והמעט, כמרומו מאוד בשינוי בכתובים.

* * * * *

ביאור נוסף בקושיית הט"ז

יש לבאר בקושיית הט"ז, דגם אם בעשיית ובקיום המצווה יש אחד מרבה ואחד ממעט, אבל בהכנה למצווה ובכוונת הענין אפשר שיהיו זה וזה שווין,

ביאורו ע"ד שאמרו בכוונת הנשיאים

איתא במדרש (במדבר רבה פרשת נשא פרשה יג סימן יד), מה ראו הנשיאים להקריב קרבנות בענין הזה, רבנן אמרין אף על פי שקרבן שוה הקריבו כולם, על דברים גדולים הקריבו וכל אחד ואחד הקריבו לפי דעתו וכונתו,

ופירשו, כי הכתוב חזר לכתוב בכל נשיא ונשיא את קורבנו אע"פ שכולם הקריבו באותם הכלים ואותו הקרבן, רק משום שכל נשיא ונשיא כיוון בדעתו כונה אחרת, לפיכך חזרה התורה בכל נשיא ונשיא ואמרה את קרבנו,

על זה הדרך יש לפרש ולומר בהיפוך, שאע"פ שאחד מרבה ואחד ממעט, ואין קרבנם שוה אבל בכוונתם יכולים הם להיות שווים, וזה הפירוש, אחד המרבה ואחד הממעט, בעשיית הקרבן, ובלבד, כלומר, שבשעה שיכווין יהיה הכוונה לשמים, ואז קרבנותיהם שווים בכוונתם,

* * * * *

מבואר, כי המשובח שבקרבנות הוא הקרבת הנפש,

איתא במשנה (מנחות ק"י ע"א), נאמר בעולת בהמה אשה ריח ניחוח, ובעולת עוף אשה ריח ניחוח, ובמנחה אשה ריח ניחוח, לומר לך, אחד המרבה ואחד הממעט ובלבד שיכוין לבו לשמים, ע"כ, (מובא ברש"י ויקרא א' י"ז)

כתב המהרש"א (מנחות ק"י ע"א ד"ה נאמר בעולת בהמה), ר"ל בין בקרבן עשיר שהיא עולת בהמה ובין בעולת העוף שהוא קרבן דלות ובין במנחה שהיא קרבן דלי דלות היינו א' המרבה ואחד הממעט וכו',

קושיית הט"ז? לאחד המרבה ואחד הממעט

כתב הט"ז (שולחן ערוך או"ח סימן א' ס"ק ג'), איתא, (מנחות ק"י ע"א), אחד המרבה ואחד הממעט ובלבד שיכוין לבו לשמים, וקשה, ממ"נ אם זה מרבה וזה ממעט, למה יהיו שווין כאחד, המרבה והמעט,

הרי גם שניהם היו מכוונים לש"ש, ובכל זאת אחד מרבה ואחד ממעט, א"כ למה יושוו שניהם כאחד, ע"כ, עיי"ש במה שתירץ,

יש לתרץ עפ"י השינוי בלשון הכתובים

בקרבן עשיר כתיב, "והקטיר הכהן את הכל המזבחה עלה אשה ריח ניחוח לידוד",

בקרבן דלות כתיב, "והקטיר אותו הכהן המזבחה עלה הוא אשה ריח ניחוח לידוד",

בקרבן דלי דלות כתיב "ונפש כי תקריב קרבן מנחה לה"

וכך יש לבאר את הבדל הלשון

יש לומר, כי הכתוב בא לומר, בקרבן דלי דלות המביא רק מנחה, מעלה אני עליו כאלו הקריב נפשו,

מכיון שחושב בנפשו שלא יצא ידי חובה ע"י הביאו לקרבן רק מנחה, משא"כ העשיר המרבה הוא מרגיש את עצמו, בכך שהביא בהמה לשמים,

בעולת העוף כתיב והקטיר אותו כלומר את המקריב

המלח, חובתו תכונותיו פעולתו טבעו ולימודו

כתיב (ויקרא ב' י"ג), "וכל קרבן מנחתך במלח תמלח",

"ולא תשבית מלח ברית אלקיך מעל מנחתך",

"על כל קרבנדך תקריב מלח",

כתב רש"י (ויקרא ב' י"ג), "שהברית כרותה למלח מששת ימי בראשית, שהובטחו המים התחתונים ליקרב במזבח במלח, (ומדרש חכמים הוא, רמב"ן)

כתב השפתי חכמים, פירוש, על ידי מלח, המים נקרבים במזבח, כי המלח מתולדות המים,

כיצד נמלחו מי הים

איתא במדרש, (במדבר רבה פרשת קרח פרשה יח סימן כב), יתברך שמו של ממ"ה הקדוש ברוך הוא שברא את עולמו בחכמה ובתבונה, לנפלאותיו אין חקר ולגדולתו אין מספר דכתיב (תהלים לג) כונס כנד מי הים נותן באוצרות תהומות,

מהו כונס כנד כשברא הקדוש ברוך הוא את עולמו, אמר לו לשר של ים פתח פידך ובלע כל מימות בראשית,

אמר לפניו רבש"ע דיי שאעמוד בשלי, התחיל לבכות, בעט בו והרגו שנאמר (איוב כו) "בכחו רגע הים ובתבונתו מחץ רהב", את מוצא ששר של ים רהב שמו, מה עשה הקדוש ברוך הוא כבשן ודרכן וקבלן הים שנא' (עמוס ד) ודרך על במתי ארץ, ופירשו כי ע"י ריכוז המים למקום אחד, ע"י כהם נעשו מלוחים, ע"כ,

אפשר לומר שהומלחו ע"י הדמעות

איתא במדרש, (במדבר רבה פרשת קרח פרשה יח סימן כב), מפני מה מי עינים מלוחין, פירוש דדמעות העינים מלוחים הן,

איתא במדרש, (בראשית רבה פרשת בראשית פרשה ה סימן ד), אמר רבי ברכיה לא פירשו המים התחתונים מן העליונים אלא בבכיה הה"ד (איוב כח) "מבכי נהרות חבש", כתב רש"י (איוב כח) בבריאת העולם כשבכו מים התחתונים,

אפשר לומר כי בשעה שבכו המים התחתונים משום שרצו להיות קרובים אל המלך, ע"י הדמעות שהם מלוחים ע"י הומלחו המים,

חובת המלח בעשה בלא תעשה ובאזהרה

התורה הקפידה על נתינת המלח, וצותה עליו **בעשה**, "וכל קרבן מנחתך במלח תמלח",

בלא תעשה, "ולא תשבית מלח ברית אלקיך מעל מנחתך",

ובאזהרה, "על כל קרבנדך תקריב מלח",

ביאור הענין שכ"כ הזהירה תורה בנתינת המלח

המלח אין בו טעם ואין בו ריח, גם אינו בריאה בפני עצמה אלא תוצאה של מים מלוחים שנתאדו,

תכונותיו של המלח

ונתן הקב"ה בכחו של המלח שהוא יהיה הנותן טעם בכל דבר, וכך כתב בספר החינוך מצוה קי"ט, **כי כל דבר מבלי מלח לא יערב לאיש לא טעמו ולא אף ריחו**.

ומלבד זה יש במלח ענין אחר, כי המלח מקיים כל דבר ומציל מההפסד והרקבון,

וגם קיום הממון הוא ע"י החסרת הממון לצדקה והוא המלחתו וקיומו של הממון, כפי שיבואר לקמן

פעולותיו של המלח

מפעולותיו של המלח הוא, הוצאת הדם מהבשר, הוצאת טעמו של כל מאכל ומאכל, שבלעדיו לא מרגישים את טעמו של המאכל,

הטבע שטבע הקב"ה במלח

וצריך לומר, שהטביע הקב"ה בטבע המלח, שבכוחו להוציא בכל דבר את הפנימיות שבו, כגון כשמכניסים מלח בכמות מתאימה בבשר המתבשל, **המלח משביח את טעמו של הבשר ואין בבשר את טעם המלח**, וכשאינן שמים מלח, טעם הבשר יהיה תפל, **כמו"כ הוצאת הדם שהוא בפנימיות הבשר**, נעשה ע"י המלחתו,

החסרת הממון קרוי מלחטעם להנחת מלח על השולחן

כתב הרב בשולחן ערוך (אורח חיים סימן קס"ז) נהגו להניח מלח על השולחן לפי שהשולחן דומה למזבח והאכילה כקרבתו, ונאמר "על כל קרבנדך תקריב מלח",

אפשר לומר, כי הנחת המלח על השולחן הוא כדי להזכיר ולומר לך שכאשר הנך יושב על השולחן עליך להכניס אורח עני, ושלא תחשוש כי העני יחסר ממנו, אדרבה העני יוסיף לך, כמו שאמרו "מלח ממון חסר", (כתב רש"י הרוצה למלוח ממנו, כלומר, לגרום לו שיתקיים, יחסרנו לצדקה תמיד, וחסרונו זהו קיומו),

* * * * *

במה חטאה אשת לוט במלח

כתיב, (בראשית י"ט כ"ו), "ותבט אשתו מאחריו ותהי נציב מלח",

כתב רש"י, ותהי נציב מלח - במלח חטאה ובמלח לקתה. אמר לה תני מעט מלח לאורחים הללו, אמרה לו אף המנהג הרע הזה אתה בא להנהיג במקום הזה,

כדאיתא במדרש, (בראשית רבה פרשת וירא פרשה נא סימן ה), ותבט אשתו מאחריו, ר' יצחק אמר שחטאה במלח, באותו הלילה שבאו המלאכים אל לוט מה היא עושה הולכת אל כל שכנותיה ואומרת להן, תנו לי מלח שיש לנו אורחים והיא מכוונת שיכירו בהן אנשי העיר על כן "ותהי נציב מלח", ע"כ,

מבואר, שעונשה היה במדה כנגד מדה, וכבר אמרו רז"ל (ברכות נ"ד) הרואה אשת לוט אומר ברוך דיין האמת,

ביאורו ע"ד שביארנו הטעם להנחת מלח בשולחן

לפי מה שאמרנו כי הטעם להנחת מלח על השולחן הוא לזכור כי הכנסת אורחים הוא בבחינת "מלח ממון חסר" והאורחים אינם מחסרים ממנו, אלא מוסיפים ממנו,

ואשת לוט פעלה ע"י אותו המלח שבא לקרב האורחים, והלכה להודיע לשכנותיה, כדי להרחיק האורחים, וזה היה חומר הדבר, שקלקלה בדבר הבא לתקן,

איתא בגמרא (כתובות דף ס"ו עמוד ב'), מעשה ברבן יוחנן בן זכאי שהיה רוכב על החמור והיה יוצא מירושלים, והיו תלמידיו מהלכין אחריו.

ראה ריבה אחת שהיתה מלקטת שעורים מבין גללי בהמתן של ערביים, כיון שראתה אותו נתעטפה בשערה ועמדה לפניו, אמרה לו, רבי, פרנסני, אמר לה, בתי, מי את, אמרה לו, בת נקדימון בן גוריון אני,

אמר לה, בתי, ממון של בית אביך היכן הלך, אמרה לו, רבי, לא כדן מתלין מתלא בירושלים (לא כך משלו משל בירושלים, רש"י), "מלח ממון חסר" (כתב רש"י, הרוצה למלוח ממנו, כלומר, לגרום לו שיתקיים, יחסרנו לצדקה תמיד, וחסרונו זהו קיומו), ושל בית חמיך היכן הוא, אמרה לו, בא זה ואיבד את זה (לפי שנתערב בו, רש"י).

אמרה לו, רבי, זכור אתה כשחתמת על כתובתי, אמר להן לתלמידיו, זכור אני כשחתמתני על כתובתה של זו, והייתי קורא בה אלף אלפים דינרי זהב מבית אביה, חוץ משל חמיה.

בכה רבן יוחנן בן זכאי ואמר, אשריכם ישראל, בזמן שעושיין רצונו של מקום - אין כל אומה ולשון שולטת בהם, ובזמן שאין עושיין רצונו של מקום - מוסרן ביד אומה שפלה, ולא ביד אומה שפלה אלא ביד בהמתן של אומה שפלה.

ונקדימון בן גוריון לא עבד צדקה, והתניא, אמרו עליו על נקדימון בן גוריון, כשהיה יוצא מביתו לבית המדרש, כלי מילת היו מציעין תחתיו, ובאין עניים ומקפלין אותו מאחריו, איבעית אימא, לכבודו הוא דעבד. ואיבעית אימא, כדבעי ליה למיעבד לא עבד (כלומר, לפי עושרו לא נתן מספיק), כדאמרי אינשי, "לפום גמלא שיחנא" (לפי כח הגמל יטעינהו משא, רש"י). ע"כ,

מבואר, כי קיום הממון והמלחתו הוא ע"י חסרונו

* * * * *

"ביום" החודש הראשון מכון ליום הקמת המשכן ביום שנולד יצחק

כתיב (שמות מ' ב') **"ביום החדש הראשון באחד לחדש תקים את משכן אהל מועד"**,

דיוק בלשון הכתוב

יש לדייק בלשון הכתוב, שאמר ביום החודש, היה ל"ל "בחדש הראשון באחד לחדש תקים את משכן אהל מועד", מאי ביום החודש, באחד לחודש, ויש לבאר כדלקמן,

איתא במדרש (תנחומא פקודי אות י"א) **בשלשה חדשים נגמרה מלאכת המשכן, תשרי מרחשון כסליו, והיה מונח ומפורק טבת ושבט ואדר, והעמידוהו באחד בניסן, שנאמר (שמות מ' ב') "ביום החדש הראשון בא' לחדש תקים את משכן אהל מועד"**,

ולמה לא עמד מיד, אלא, מפני שחשב הקב"ה לערב שמחת המשכן בשמחת היום שנולד בו יצחק אבינו,

לפי שבאחד בניסן נולד יצחק, אמר הקב"ה הריני מערב שמחתכם, שמחה בשמחה, והיו ליצני הדור מרננין ומהרהרין ואומרין להם, נגמרה מלאכת המשכן ואינו עומד מיד, ולא היו יודעים מחשבתו ועצתו של הקב"ה,

ועל זה אמר דוד המלך (תהלים צ"ב), "כי שמחתני ה' בפעלך במעשה ידיך ארנן",

"כי שמחתני ה' בפעלך", זה אהל מועד,

"במעשה ידיך ארנן", זה בנין בהמ"ק שיבנה ב"ב,

"מה גדלו מעשיך ה' מאד עמקו מחשבותיך", שהיית חושב לערב שמחת המשכן, בשמחה יום שנולד יצחק אבינו, עכ"ל המדרש,

לפי"ז אפשר לומר, דלרמז להא שחישב הקב"ה לערב שמחת המשכן ביום שנולד בו יצחק, אמר הכתוב, "ביום" יתירא, לרמז ליום שנולד בו יצחק, ו"אחד בחודש", הוא ר"ח ניסן יום הקמת המשכן.

מה התכוון עשיו כששאל כיצד מעשרין את המלח

כתיב (בראשית כה כח), "ויאהב יצחק את עשו כי ציד בפיו ורבקה אהבת את יעקב",

כתב רש"י יודע ציד - לצוד ולרמות את אביו בפיו, ושואלו אבא היאך מעשרין את המלח,

כבר נתבאר לעיל, כי החסרת הממון ע"י נתינת הצדקה הוא מקיים הממון, בבחינת **"עשר בשביל שתעשר"** והוא פירוש מה שאמרו **"מלח ממון חסר"**

ועל זה בא עשיו, שהוא ראש פתנים בשאלה לאביו, היתכן כיצד, **כשמעשרין את הממון** כלומר שמחסירים אותו, הוא יהיה המלח של הממון כלומר קיומו של הממון, וזו היתה טענתו, **"כיצד מעשרין את המלח"**.

הלימוד שיש ללמוד מהמלח

כתב בספר החינוך (מצוה קיט) משרשי מצות הקרבן להכשיר ולהיישיר נפש המקריב אותו,

וכבר ביארנו, שהטבע שהטביע הקב"ה במלח, שבכוחו להוציא בכל דבר את הפנימיות שבו, ומפעולותיו של המלח הוא, הוצאת טעם הבשר שבתוכו, גם הוצאת הדם מהבשר,

א"כ זה הדבר שיש ללמוד מהמלח, בהקריב הקורבנות לכפרה או להתקרבות להשי"ת, כדאיתא בספ"ק דקרבן מלשון קירבה,

וזאת צריך לידע האיש הישראלי בבואו להתקרב להשי"ת, כי תפקידו לחפש את הפנימיות והכוחות שיש בתוכו אם בתורה אם בעבודה, ולהשביח עצמו ע"י הוצאת והפעלת הכוחות הפנימיים שבו,

וזה הדבר שבאה התורה ללמדנו במה שהקפידה תורה על נתינת המלח, וע"י הפעלת הכוחות הפנימיים שבנו, נזכה להתקרב להשי"ת.

* * * * *

לר"ח ניסן יום הקמת המשכן

מדוד, אלא, שכ"א מהם נתן סיבה המניעה ממנו מלברך,

וכלפי מ"ש (ברכות מ"ט ע"א) שצריך להזכיר בברכת המזון **ברית ותורה וארץ ומלכות בית דוד בבונה ירושלים**, והטעם מפורש שם,

ועוד אמרו שם, משה תיקן להם ברכת הזון בשעה שירד להם המן, יהושע תיקן להם ברכת הארץ כשנכנסו לארץ, דוד תיקן להם על ישראל עמך ועל ירושלים, ושלמה תיקן על הבית הגדול והקדוש,

ולזה אמר אברהם שאמר איני מברך שיצא ממני ישמעאל, וכן יצחק שיצא ממנו עשו, ולא יכול לומר ברית שהוא בריתך שחתמת בבשרנו שהיא המילה שאין זוכים במילה, דכתיב בפרשת מילה ואת בריתי אקים את יצחק, ואמרינן כי ביצחק יקרא לך זרע ולא כל יצחק למעט את זרע עשו,

ואמר שיעקב אמר שנשאתי ב' אחיות שהוא דבר שעתידה תורה לאסור ואיני יכול לומר תורה דהיינו על תורתך שלמדתנו

ומשה שאמר שלא זכיתי ליכנס לארץ ואיני יכול לומר על ארץ חמדה גוי דמ"ה קאמר שלא תיקן אלא ברכת הזון ולא ברכת הארץ,

ויהושע שתקן ברכת הארץ שזכה ליכנס בה אך כיון שלא זכה לבן כמו שזכה דוד לבנות ירושלים ושלמה בנו בנה בית המקדש וע"כ אמר שלא יכול יהושע לומר על ירושלים כו' ועל הבית הגדול כו'

אבל דוד שזכה שהוא בנה ירושלים ובנו בנה בית המקדש שע"ז תקנו ברכת בונה ירושלים,

וע"כ אמר לי שזכיתי לכל הני מילי נאה לברך שנאמר כוס ישועות אשא גוי ולעיל מיניה כתיב מה אשיב לה' כל תגמולוהי עלי, ר"ל דבכל אחד מן הראשונים חסר בו מכל תגמוליו שהם **ברית ותורה וארץ ומלכות בית דוד בב"י** אבל עלי כל תגמוליו שיש לי ברית ותורה וארץ ומלכות בב"י וע"כ נאה לי כוס ישועות גוי שהוא כוס של ברכה שאשא אותו ובשם ה' אקרא בברכת הזימון כמ"ש בר"פ שלשה שאכלו ברכת הזימון מנלן דכתיב כי שם ה' אקרא הבו גודל לאלהינו, עכ"ל המהרש"א,

כשם ששמחת המשכן מכוון ליום שנולד יצחק כך שמחת ביה"ק מכוון ליום הגמל את יצחק

כתיב (בראשית כ"א ח') **ויגדל הילד ויגמל** ויעש אברהם משתה גדול **ביום הגמל את יצחק**,

איתא בגמרא (פסחים קי"ט ע"ב) דרש רב עזריא, זימנין אמר ליה משמיה דרב וזימנין אמר ליה משמיה דרב אשי,

מאי דכתיב (בראשית כ"א ח'), **ויגדל הילד ויגמל**, עתיד הקדוש ברוך הוא לעשות סעודה לצדיקים ביום **שיגמל חסדו לזרעו של יצחק**,

לאחר שאוכלין ושותין, נותנין לו

לאברהם אבינו כוס של ברכה לברך, ואומר להן איני מברך שיצא ממני ישמעאל, אומר לו

ליצחק טול וברך, אומר להן איני מברך שיצא ממני עשו, אומר לו

ליעקב טול וברך, אומר להם איני מברך שנשאתי שתי אחיות בחייהן שעתידה תורה לאוסרן עלי, אומר לו

למשה טול וברך, אומר להם איני מברך שלא זכיתי ליכנס לארץ ישראל לא בחיי ולא במותי אומר לו

ליהושע טול וברך, אומר להן איני מברך שלא זכיתי לבן, דכתיב יהושע בן נון נון בנו יהושע בנו, אומר לו

לדוד טול וברך, אומר להן **אני אברך ולי נאה לברך שנאמר כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא**, ע"כ,

כתב המהרש"א (פסחים קי"ט ע"ב), וז"ל, ואמר לאחר שאוכלין ושותים באותה סעודה כשבאין לברך ברכת המזון נותנין לאברהם כוס של ברכה וכו'

הוא מבואר לפי הדין שהגדול מברך, והאבות וגם משה שנתנה תורה על ידו גם יהושע כשעל ידו נכנסו לארץ ישראל הם כולם גדולים

הוא רבונו של עולם שני מוסרות שהיו עלי פתחתם, רות המואביה ונעמה העמונית,

פירוש, ע"י שהותרו שתי המוסרות שהיו לי, ע"י הדרשה של עמוני ולא עמונית, מואבי ולא מואבית, ע"י זה הותרתי לבוא בקהל ישראל, עייש באריכות בגמרא,

מבואר כי דוד המלך, מאחר שהיה מצאצאיהם של עמון ומואב, ולא ממשפחת אברהם יצחק יעקב, ראה עצמו בכלל ישראל, כ"אורח",

איתא בגמרא (ברכות מ"ו ע"א), בעל הבית בוצע **ואורח מברך**, בעל הבית בוצע כדי שיבצע בעין יפה, **ואורח מברך** כדי שיברך לבעל הבית, וכיון שדוד המלך אמר שהוא **אורח** בעם ישראל לכן **לי נאה לברך**. ולכן אמר "כוס ישועות **אשא** ובשם ה' אקרא", **כי לי נאה לברך**.

ברוך שכוונתי לדברי השל"ה הקדוש

שוב מצאתי בשל"ה הקדוש **מסכת פסחים מצה שמורה** אות רמ"ד, שכתב, ושמעתי, שהסיבה היא, מאחר שבא מרות המואביה,

והענין, כי הדין הוא, בעל הבית בוצע והאורח מברך (ברכות מו א), ודוד הוא אורח, כי בא מאומה אחרת, מצד האם, ולא מאומה ישראלית. וכן אמר יגר אנכי בארץ (תהלים קיט, יט), עכ"ל השל"ה הק'.

* * * * *

ביאור נפלא מאוד בספר עולת אהרון על אומרים ז"ל אורח מברך

כתב בספר **עולת אהרון**, שנתחבר ע"י קדמון אחד ממדינת פולין ה"ה הר"ר אהרון זעליג בן הר"ר יואל פייביש, הודפס בשנת תצ"ג, ובהסכמותיהם של גדולי פולין וגדולי אשכנז בימים ההם, המה מעידים כי דבריו מעשה מרקחים פירות גינוסר מדבש מתוקים,

וכך כתב (בסוף מסכת פסחים ד"ה כוס ישועות אשא) שמעתי אומרים **בשם גדול אחד** על הפסוק (תהלים י"ג) **"ובצע ברוך נאץ ה"**,

מבואר, שבזכות בנין **בית המקדש**, זכה דוד המלך שיברך בסעודה הגדולה **ביום הגמל את יצחק**

י"ל שלכך מכוונים דברי המדרש (תנחומא פקודי אות י"א) **בשלשה חדשים** נגמרה מלאכת המשכן, **תשרי מרחשון כסליו**, והיה מונח ומפורק **טבת ושבט ואדר**, והעמידוהו **באחד בניסן**, שנאמר (שמות מ' ב') **"ביום החדש הראשון בא' לחדש תקים את משכן אהל מועד"**,

ולמה לא עמד מיד, אלא, מפני שחשב הקב"ה **לערב שמחת המשכן בשמחת היום שנולד בו יצחק אבינו**,

לפי שבאחד בניסן נולד יצחק, אמר הקב"ה הריני מערב שמחתכם, **שמחה בשמחה**, והיו ליצני הדור מרננין ומהרהרין ואומרין להם, נגמרה מלאכת המשכן ואינו עומד מיד, **ולא היו יודעים מחשבתו ועצתו של הקב"ה**,

ועל זה אמר דוד המלך (תהלים צ"ב), **"כי שמחתני ה' בפעלך במעשה ידיך ארנן"**,

"כי שמחתני ה' בפעלך", זה אהל מועד,

"במעשה ידיך ארנן", זה בנין בהמ"ק שיבנה ב"ב,

"מה גדלו מעשיך ה' מאד עמקו מחשבותיך", שהיית חושב **לערב שמחת המשכן**, בשמחה יום שנולד יצחק אבינו, **עכ"ל המדרש**,

לפי זה יש לומר, כשם ששמחת המשכן מכוון ליום שנולד יצחק, כך שמחת ביה"ק מכוון ליום הגמל את יצחק, ששם יברך דוד המלך בזכות בנין בית המקדש.

* * * * *

ביאור במ"ש דוד לי נאה לברך ע"ד אומרים ז"ל אורח מברך

כתיב (תהלים קט"ז י"ג) **"כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא"** וגו', אני עבדך בן אמתך **פתחת למוסרי"**,

איתא בגמרא (יבמות ע"ז ע"א) מאי דכתיב **פתחת למוסרי**, אמר דוד לפני הקדוש ברוך

ושביתת הרגל דחג, (ויקרא כ"ג ל"ט) "ביום הראשון שבתון וביום השמיני שבתון",

ונטילת לולב - (ויקרא כ"ג מ) "ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר כפת תמרים" וגו',

זכו לשלשה ראשון.
להכרית זרעו של עשו,
לבנין בית המקדש,
ולשמו של משיח.

להכרית זרעו של עשו, דכתיב (בראשית כ"ה כ"ה) "ויצא הראשון אדמוני כלו כאדרת שער",

לבנין בית המקדש, דכתיב (ירמיה י"ז י"ב) "כסא כבוד מרום מראשון מקום מקדשנו",

ולשמו של משיח, דכתיב (ישעיהו מ"א כ"ז) "ראשון לציון הנה הנם ולירושלם מבשר אתו", ע"כ,

טעם להשבתת שאור בפסח כי שאור זה היצה"ר כוחו של עשיו מהרש"א

כתב המהרש"א (פסחים ה' ע"א) בד"ה, **זכו לשלשה כו'**. וז"ל, **הענין מבואר** כי טעם השביתה בפסח שנאמר בו הראשון, כי בו נגאלו ישראל מן המשעבדים אותם, והקב"ה היה דן את המשעבדים בכל מיני מכות וטביעה בים,

והוא טעם השבתת שאור בפסח, כי שאור **שבעיסה הוא היצר הרע**, הוא כחו של ס"א שרו של עשו שיכרת בזמן הגאולה,

ובזכות שביתה זו יגאלו גם לעתיד מעשו שנקרא הראשון המשעבד אותנו, והקב"ה ידן אותו ויכרית זרעו וכדאמר"י בפ"ק דר"ה (י"א ע"א) **בניסן נגאלו ובניסן עתידים להגאל**, עכ"ד המהרש"א

ומכיון ובשורת הגאולה ביטול היצה"ר וביאת המשיח. אמרו חז"ל מהפסוק (ישעיהו מ"א כ"ז) "ראשון לציון הנה הנם ולירושלם מבשר אתו", לפיכך ייסד הקליר, את הפיוט לפרשת החודש בו מברכים חודש ניסן על הפסוק "ראשון לציון הנה הנם ולירושלם מבשר אתו",

* * * * *

והוא עפ"י מה שכתוב (פסחים כ"ב ע"ב) שמעון העמסוני ואמרי לה נחמיה העמסוני, היה דורש כל אתים שבתורה, כיון שהגיע לאת ה' אלקיך תירא, פירש, אמרו לו תלמידיו, רבי כל אתים שדרשת מה תהא עליהן, אמר להם, כשם שקבלתי שכר על הדרישה, כך אני מקבל שכר על הפרישה, ע"כ

מה יש לרבות בפסוק וברכת את ה' אלוקיך

והקשה ז"ל הא תינח האי קרא, אבל קרא (דברים ח' י) "וברכת את ה' אלוקיך", מאי דריש ביה, לרבות,

ותירץ דלפי דאיתא (ברכות מ"ו א') **בעל הבית בוצע ואורח מברך**, כדי שיברך לבעל הבית, והשתא האי וברכת את ה' אלוקיך בא לרבות את בעל הבית דהאורח צריך לברכו,

כאשר בעה"ב מברך, המילה "את" מהו בא לרבות

וז"ש אם היה בוצע בירך. פ"י אם הבעל הבית שהוא בוצע הוא מברך בעצמו ואינו נותן להאורח לברך, אז אין המילה את בא לרבות את הבעל הבית, ואז הוא ניאץ ה', משום דהשתא האי וברכת את ה' אלוקיך אין לדרוש בו לרבות שמברך את הבעל הבית, א"כ יוצא שאת בא לרבות מישהוא נוסף עם השי"ת, ונשמע כאילו יש שתי רשויות ר"ל, ובכך הוא מנאץ וזהו, **בוצע בירך ניאץ ה'**, ודפח"ח, עכ"ד.

* * * * *

ראשון לציון הנה הנם ולירושלם מבשר אתו

איתא בגמרא (פסחים ה' ע"א) תנא דבי רבי ישמעאל: **בשכר שלשה ראשון, זכו לשלשה ראשון**

פירש"י, בשכר שלשה ראשון, שביתת הרגל דפסח, ושביתת הרגל דחג, ונטילת לולב שנקראו ראשונים, עכ"ל רש"י

שביתת הרגל דפסח (ויקרא כ"ג ז') "ביום הראשון מקרא קדש יהיה לכם כל מלאכת עבדה לא תעשו",

שלשת המעשיות שהם ר"ת קי"ט,
קוף יין שרף טבעת

מעשה הראשון ביין שרף

היה איזה יהודי שעשה לפני חג הפסח חבית יין שרף ונסע למכור את החבית יי"ש, ועבר עם החבית יי"ש את הגבול בין מדינה למדינה ותפסו אותו שומרי הגבול ולקחו ממנו את החבית יי"ש, שהיה אסור לפי חוקי המדינה לסחור עם יי"ש מבלי רשיון מיוחד,

נסע היהודי תיכף להרבי רבי אלימלך זי"ע ובכה מאד שלקחו ממנו החבית יי"ש אז אמר לו הרר"א שילך ויאמר לשומרי הגבול שיטעמו מהחבית יי"ש ויראו שזה חבית מים ולא יי"ש, וכן עשה היהודי וצוה לשומרי הגבול לטעום מהחבית וראו שהיא מלאה מים ולא יי"ש ונתנו בחזרה החבית יי"ש,

והיהודי חזר שוב להרר"א ובכה לפניו שהחבית יי"ש הינה מקור הכנסה עבורו לצרכי פסח ועכשיו החבית יי"ש מלאה מים אז אמר לו הרר"א שיטעום ויראה שהחבית מלאה יי"ש וכך הוה שהחבית מים נהפך שוב ליי"ש והיה להיהודי צרכי פסח בהרחבה גדולה

מעשה השני בטבעת

פעם היה מלך שנאבדה ממנו טבעתו וצוה לחפש הטבעת, ומי שקיבל על עצמו לחפש הטבעת נתן לו המלך הרבה מעות שיהיה לו אפשרות לחפש הטבעת,

והיה שם יהודי שהיה עני ואביון ולא היה לו במה להכין צרכי חג הפסח אמרה לו אשתו הנה אתה רואה שהמלך נותן מעות למי שרוצה לחפש טבעתו תלך גם אתה ותאמר שאתה גם כן רוצה לחפש הטבעת והמלך יתן לך מעות ובזה המעות יהא לנו במה להכין צרכי חג הפסח ונראה בעינינו עצת אשתו,

והלך להמלך ואמר שרוצה ג"כ לחפש טבעתו והמלך נתן לו מעות והיהודי הכין בזה המעות צרכי פסח בהרחבה גדולה והיהודי היה ג"כ מכניס אורח והביא לביתו על הסדר של ליל חג הפסח הרבה אורחים,

ביאור בדרך הלצה ישראל מונין כמנין
הלבנה

אפשר לפרש בדרך הלצה, הפירוש כמנין הלבנה, די"ש, ורבים המה בתי המדרש ובתי הכנסת, כי בתחילת התפילה, יש בקושי מנין, ולאט לאט הציבור גדל והולך, עד שבאמצע התפילה הציבור כבר מלא, אך לאחר מכן, לקראת הסוף, המנין הולך ופוחת, כפי שהיה בתחילה,

וזו היא דרכה של לבנה, בתחילת החודש, נראית בקטנה, באמצע החודש, נראית במילואה, ולקראת סוף החודש, נראית שוב בקטנה, בדיוק כמו המנין שהצגנו לעיל,

ולפי דרכנו נאמר כי זה הפירוש כמנין הלבנה, כלומר שהמנין נראה כמו הלבנה,

ועוד אפשר לומר, דלפיכך אמרינן בתפילת שבת באמצע התפילה, ראה והתקין צורת הלבנה, כי באמצע התפילה הלבנה כבר במילואה כמו המנין, וזהו ראה והתקין צורת הלבנה.

* * * * *

קוף יי"ש וטבעת הביאו את צרכי
הפסח, שלשת סיפורי המגיד
מקאז'ניץ לשבת מברכים ניסן

המגיד מקאז'ניץ זי"ע סיפר בכל שבת מברכין ניסן אלו הגי' סיפורים שהם קי"ט (ר"ת קוף, יין שרף, טבעת) המסוגלים להשפיע לבני ישראל צרכי פסח בהרחבה,

וכ"ק מרן בעל שומר אמונים זי"ע צוה לספר הגי' סיפורים בהיומא דהילולא של רבינו רבי אלימלך זי"ע

מובא בספר אוצר ישראל (עמוד ל"ז) מאת מוה"ר רבי ישראל הלוי רוזנצווייג זצ"ל סופר סת"ם פה קרתא דירושלים תובב"א

הספר נאסף ונערך בעזרשי"ת ע"י נכדו מרדכי הכהן בלום שנת תשס"ו לפ"ק

ולהפריץ היה חיה קוף וכידוע שזאת החיה עושה מה שרואה שהאדם עושה, וכשנכנס הפריץ לאוצרו לנקות המטבעות לקח עמו הקוף וראתה איך שהפריץ מנקה המטבעות ברוק שבפיו, וחשבה שהפריץ אוכל

מהמטבעות של זהב, אח"כ ירדה החיה לבדה להאוצר והתחילה לאכול מהמטבעות עד שנתמלא כרסה עם מטבעות של זהב ונפלה פגר,

כשראה הפריץ שהחיה נפלה פגר צוה למשרתו שיזרוק הנבלה לביתו של היהודי שידע שאם אני לא נותן לו אזי אין לו פרנסה,

וכשזרקו החיה בביתו של היהודי נקרע בטנה ונפלה ממנה הרבה מטבעות של זהב והיה כבר להיהודי צרכי חג הפסח בהרחבה גדולה,

בליל הפסח שלח הפריץ את משרתו לבית היהודי לראות אם יש לו מה לאכול, ומשרתו הגיע בחזרה ואמר להפריץ שיש להיהודי כל טוב, אז שלח לקרוא את היהודי ושאל אותו מאין היה לו מעות להכין צרכי פסח, סיפר לו היהודי איך שזרקו לו חיה בביתו וממנה נפלה מטבעות של זהב, אז אמר הפריץ עכשיו אני כבר מודה שהשיי"ת זן ומפרנס לכל והיה להיהודי צרכי פסח בהרחבה גדולה.

מפי הרה"ח ר' אלעזר ביין ששמע מהגה"ק מפיאסעצנא זי"ע נכד המגיד מקאזניץ זי"ע

* * * * *

להערות הארות ולקבלת העלון ניתן לפנות אל

"מכון פאר" רחוב חזון איש 2 בני ברק

פקס 03-6161777 נייד 0527-616166

מייל y0527616166@gmail.com

אחד מיועצי המלך היה גלח שונא ישראל מובהק ולא היה יכול לסבול איר יהודי הנ"ל רימה את המלך והוציא ממנו מעות, והלך הגלח בליל חג הפסח מאחורי חלון היהודי, וכראותו איך שאוכל ושותה ואינו עוסק כלל בחיפוש טבעת המלך הלך הגלח להמלך ואמר לו אתה חושב שהיהודי מחפש הטבעת הנה אראה למלך מה עשה היהודי במעות שנתן לו המלך,

והמלך הלך עם הגלח עד ביתו של היהודי ועמדו מאחורי החלון והסתכלו בפנים וראו האיך שהיהודי יושב כמלך בגדוד,

והיהודי היה לו מנהג כשאמר ההגדה כשהגיע להחרוזים דיינו אמר היהודי חרוז אחד וכל המסובים ענו אחריו דיינו, ובעת שעמד המלך מאחורי החלון אמר אז היהודי החרוזים של דיינו ושמו של הגלח היה דייני, ואמר המלך הנה עכשיו עושה היהודי חקירה מי גנב טבעת המלך וכולם אומרים דייני והבין המלך שהגלח דייני הוא גנב הטבעת וצוה המלך לאסור הגלח ולהכותו עד שיודה, וכך הוה שהודה שגנב הטבעת והיהודי היה לו צרכי פסח בהרחבה גדולה,

מעשה השלישי בקוף

יהודי אחד עבד אצל פריץ, פעם אחת התפאר הפריץ ואמר להיהודי נכון הדבר באם לא הייתי נותן לך פרנסה היית גווע ברעב ח"ו,

היהודי היה תמים וי"ש ענה להפריץ מה אתה אומר אתה מפרנס אותי, הלא יש קל בשמים והוא זן ומפרנס לכל הברואים ואותי ג"כ מפרנס ואם הפריץ לא יהיה השליח מן השמים יתן לי השיי"ת ע"י שליח אחר, כששמע הפריץ תשובתו של היהודי חרה לו מאד וצוה להיהודי שיעזוב מיד את מקומו ולא יתן לו שוב עבודה,

זה היה לפני חג הפסח, והיהודי היה עני ולא היה לו במה להכין צרכי החג,

להפריץ היה אוצר של מטבעות זהב, והפריץ נהג ליכנס לאוצרו לנקות המטבעות מחלודה, והיה מנקה המטבעות ברוק שבפיו,